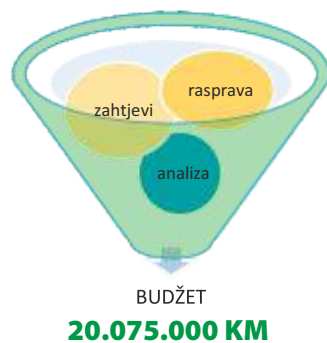
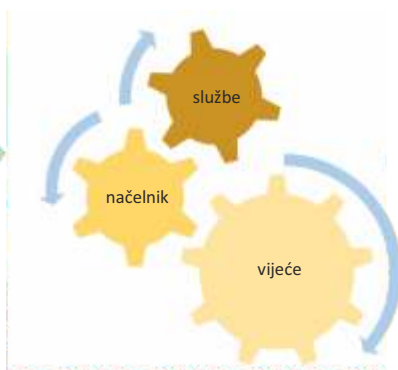
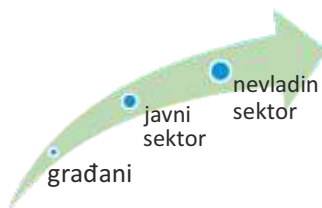

OPĆINA TEŠANJ

Budžet za građane

2018. godine

www.opcina-tesanj.ba

Zbog čega Budžet za građane

Dragi sugrađani,

Već drugu godinu za redom građanima predstavljamo Budžet na ovakav način, kroz svojevrsan vodič koji pojednostavljeno prikazuje kako se planira prikupiti i trošiti novac iz budžeta Općine tokom budžetske godine.

Vodič je namijenjen svima koji žele da se upoznaju sa procesom budžetiranja, prate realizaciju općinskih ciljeva i finansiranja svih aktivnosti koje se podržavaju općinskim budžetom.

Cilj ovakvog pristupa je da se javnosti omogući bolji uvid i razumijevanje načina na koji lokalne vlasti planiraju, prikupljaju, raspodjeljuju i troše sredstva iz budžeta Općine.

Ovaj dokument doprinosi većoj transparentnosti i otvorenosti, te boljem razumijevanju nadležnosti, strukture prihoda i rashoda, namjenskog karaktera pojedinih prihoda i njihove veze sa načinom utroška i drugih bitnih pitanja.

Budžetska sredstva su javna, sredstva svih građana – poreskih obveznika, stoga je naša obaveza da njima raspolažemo u najboljem interesu zajednice i da građanima predstavimo tačne i razumljive podatke o izvorima prikupljenih prihoda i njihovom trošenju.

Nadam se da ćemo na ovaj način budžet učiniti pristupačnijim i razumljivijim, te omogućiti informacije za još veće i značajnije učešće u izradi budžeta u narednim godinama.

s.r. Suad Huskić

Budžet za građane

Novac građana čini **budžete** svih nivoa vlasti, pa tako i općinskog budžeta.

On se u vidu prihoda prikuplja iz poreza (na promet proizvoda, dohodaka, imovine...) i neporeznih prihoda (općinske takse, naknade, rente...).

Značajan dio prihoda Općine se ostvaruje i kroz pružanje usluga administracije, ali je i taj novac javni i kao takav sastavni je dio budžeta.

***Budžet** je akt koji iskazuje balansirane iznose planiranih prihoda i rashoda jedne kalendarske godine.*

Institucije vlasti su odgovorne za sredstva u okviru budžeta, te odlučuju u ime građana o raspodjeli prikupljenih sredstava za različite namjene.

Građani žele da znaju i odlučuju o tome kako će se trošiti **njihov novac**. Oni to čine putem izabраних predstavnika u Općinskom vijeću, ali i direktnim uključenjem u budžetski proces. Osnovni preduslov za to je informisanost.

Općina je dužna da obezbijedi javnost rada i pruži informacije o svim bitnim pitanjima u procesu kreiranja, usvajanja i izvršavanja budžeta.

***Budžet za građane** je pojednostavljen i ilustrativan prikaz određenih dijelova općinskog budžeta.*

Budžet za građane sažeto i jasno iskazuje osnovne informacije iz budžeta. Rađen je u pristupačnom formatu sa jezikom razumljivim svim građanima.

Kada su građani u stanju da razumiju Budžet, onda mogu ostvarivati svoja građanska prava, mogu učestvovati u procesu, postavljati pitanja i osigurati transparentno postupanje vlasti - da objašnjava ono šta radi u njihovo ime.

Općinske nadležnosti

Općina Tešanj obavlja poslove iz samostalne nadležnosti koje su definisane Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, kao i poslove koji su joj preneseni posebnim propisima. Važno je pojasniti koliko je učešće Općine u finansiranju određene nadležnosti i poslova na lokalnom nivou.

Učešće Općine	Potpuno finansira Općina	Uglavnom finansira Općina	U manjoj mjeri finansira Općina
Obrazovanje			X
Opća uprava (matični ured, javna uprava, civilna zaštita, ...)	X		
Zdravstvena zaštita			X
Socijalna zaštita		X	X
Kultura		X	X
Urbanizam, prostorno uređenje, stambena politika	X		
Komunalne i druge javne uslužne djelatnosti	X	X	
Zaštita okoliša		X	X
Saobraćaj - transport	X	X	
Privreda i poljoprivreda			X

Budžetski proces

Budžetski proces –

Proces koji obuhvata sve korake u pripremi, kreiranju i usvajanju budžeta.

Budžetski proces se zasniva na analizi ostvarenja prihoda u proteklom periodu, procjenama ekonomske osnove i privrednih kretanja Općine, strateškim ciljevima i poslovima iz nadležnosti Općine, planiranim projektima i programima. Donošenje budžeta je propisano Zakonom o budžetima u Federaciji BiH.

Proces započinje već u februaru izradom budžetskog kalendara, koji predstavlja pregled svih aktivnosti budžetiranja sa definisanim rokovima.

Građani posredno ili neposredno mogu učestvovati u ovom procesu u više faza koje su istaknute u slijedećem pasusu (numeracijom **1 do 3**).

Prva faza budžetiranja se završava sa pripremom i izradom **DOB**-a. Nakon toga se šalje Uputstvo (Instrukcija) za dostavu budžetskih zahtjeva budžetskim korisnicima. Na osnovu budžetskih zahtjeva korisnika budžeta⁽¹⁾, Služba za finansije, privrednu komunalne i inspeksijske poslove vrši obradu zahtjeva i usaglašavanja, te pristupa izradi Nacrta budžeta koji se upućuje Općinskom vijeću. Nacrt utvrđuje Općinsko vijeće nakon čega slijede javne rasprave o Nacrtu⁽²⁾. Poslije provedenih javnih rasprava, Općinski načelnik dostavlja Općinskom vijeću na razmatranje i usvajanje konačan Prijedlog budžeta. Na ovakav prijedlog se mogu ulagati amandmani⁽³⁾. U redovnim okolnostima aktivnosti na donošenju budžeta traju do 31.12. tekuće godine. Cjelokupan proces je javan i transparentan.

DOB –

Dokument okvirnog budžeta je akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze priliva i odliva budžetskih sredstava za naredne tri godine, a na kome se zasniva priprema i izrada godišnjeg budžeta.

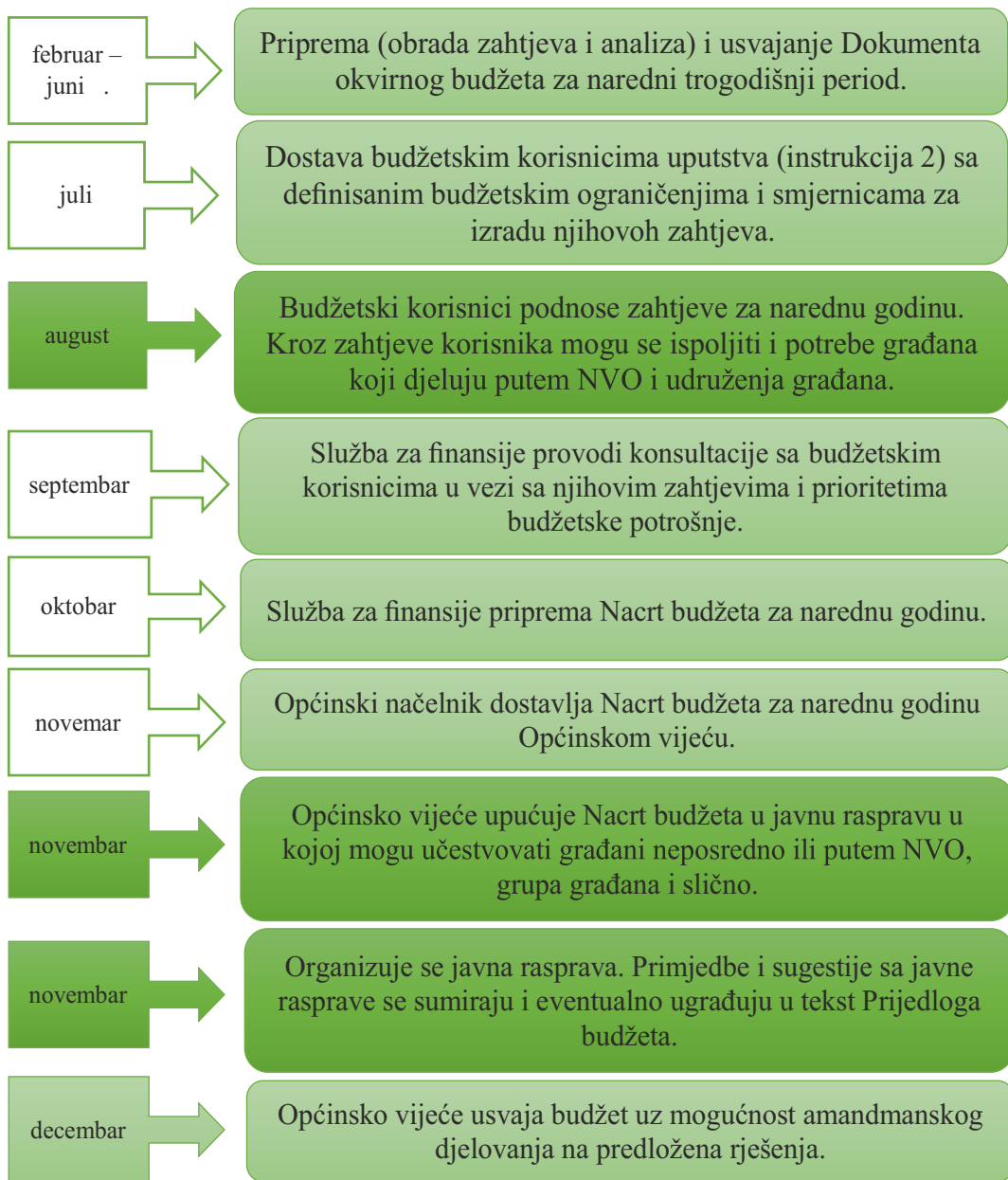
U narednoj godini planirani budžet se realizuje, a raspoloživa sredstva se troše prema utvrđenim namjenama i planu, o čemu se kvartalno, polugodišnje i godišnje izvještava Općinsko vijeće.

Usvojeni budžet, kao i svi izvještaji se objavljuju na internet stranici Općine.

Općina Tešanj je pravovremeno počela pripreme i izradu budžeta za 2018. godinu. Općinsko vijeće je prihvatilo prijedlog Općinskog načelnika i od 01.01.2018. godine na snazi je novi Budžet Općine.

Ostvarenje budžeta se analizira, nadzire i prati, a u slučaju odstupanja, vrše se izmjene budžeta po istoj proceduri (rebalans). Nadležni organi vrše kontrolu i reviziju izvršavanja budžeta i izvještavanja.

Slijedi grafički prikaz budžetskog ciklusa.

(*obojena polja mjeseci označavaju faze u kojim su uključeni građani)

O prihodima budžeta

Budžetski prihodi se dijele na **porezne i neporezne, te grantove i primitke**. **Porezni prihodi** se sastoje od **indirektnih i direktnih**.

Indirektni

porezi su vezani za promet roba i usluga i obuhvataju Porez na dodatnu Vrijednost (**PDV**), akcize, carine i druge vezane dadžbine.

Indirektni porezi su najvažniji prihod budžeta svih nivoa vlasti. Zbog njihove važnosti regulisani su državnim Zakonom i prikupljaju se na državnom nivou, a potom se dijele na entitete i Brčko distrikt. Podjela na Federaciju BiH, kantone i općine je regulisana federalnim propisima.

Učešće naše Općine u indirektnim porezima iznosi 0,08% prikupljenih sredstava na nivou BiH.

Bez obzira na ovako malo učešće u ukupnim prihodima Države, ovaj prihod čini 24% cjelokupnog Budžeta ili 51% svih poreznih i neporeznih prihoda Općine.

Direktni porezi čine 14% Budžeta i regulisani su federalnim propisima, tako da općinska uprava nema direktnog utjecaja na njih. Vezani su isključivo za imovinu i visinu prihoda građana.

Ovi prihodi su direktno vezani za privredne aktivnosti na teritoriji Općine, tako da konstantno bilježe rast koji nije zasnovan na uvećanju poreznih stopa, nego na privrednom rastu.

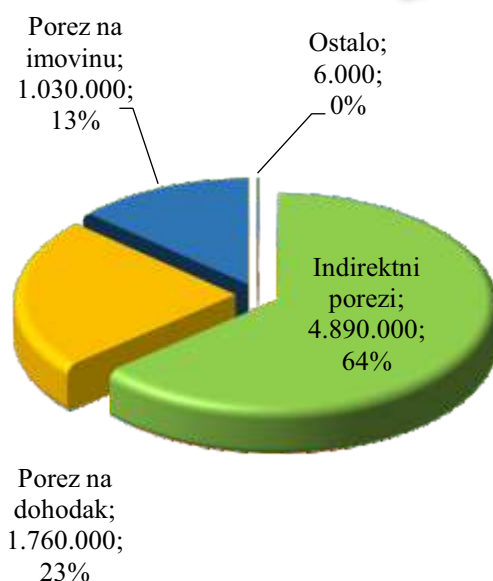
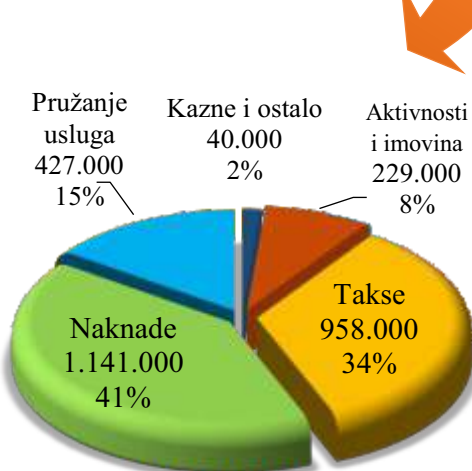
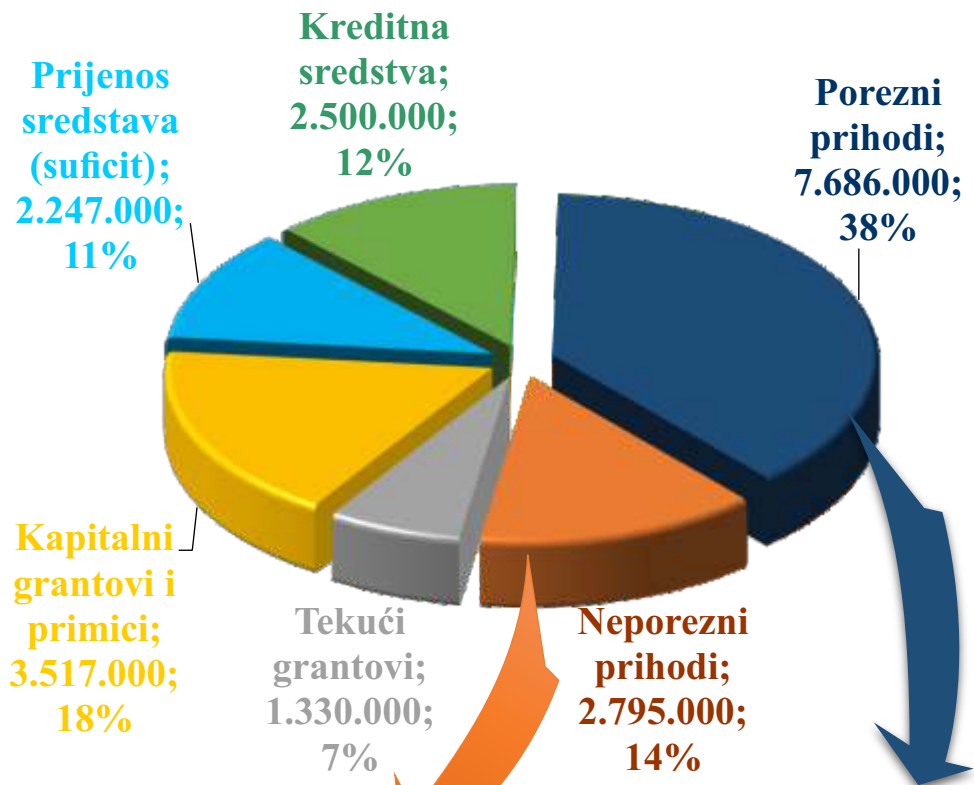
Neporezni prihodi čine 14% budžeta. Definisani su i regulisani od strane općinskog nivoa vlasti, tako da je uticaj na iste direktan. Oni su takođe vezani za privredne i druge aktivnosti lokalne zajednice, a sastoje se od naknada, taksi, renti, koncesija, zakupa, te prihoda od pružanja usluga Organa uprave.

Grantovi predstavljaju sredstva koja se doznačavaju Općini iz budžeta viših nivoa vlasti, međunarodnih i domaćih institucija. Mogu biti tekući i kapitalni. I jedni i drugi imaju namjenski karakter koji se definiše od strane davaoca granta (stambeno zbrinjavanje, stipendiranje i slično).

Općine se za realizaciju kapitalnih projekata mogu zaduživati kod domaćih i ino-kreditora ili vršiti emisiju obveznica. Naša Općina je prva u FBiH koja je izvršila emisiju općinskih obveznica. Emisija iz 2011. godine za uređenje poslovne zone Glinište je uspješno realizovana i otplaćena. Trenutno je u toku realizacija kreditnog zaduženja iz sredstava Evropske investicijske banke za projekt odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda na teritoriji Općine.

Naša Općina duži niz godina ima iskazan akumulirani suficit budžeta (višak prihoda nad rashodima). Nema problema sa likvidnošću i sve svoje obaveze izmiruje u najkraćim rokovima, te je poželjan partner u poslovanju.

Struktura prihoda 2018.

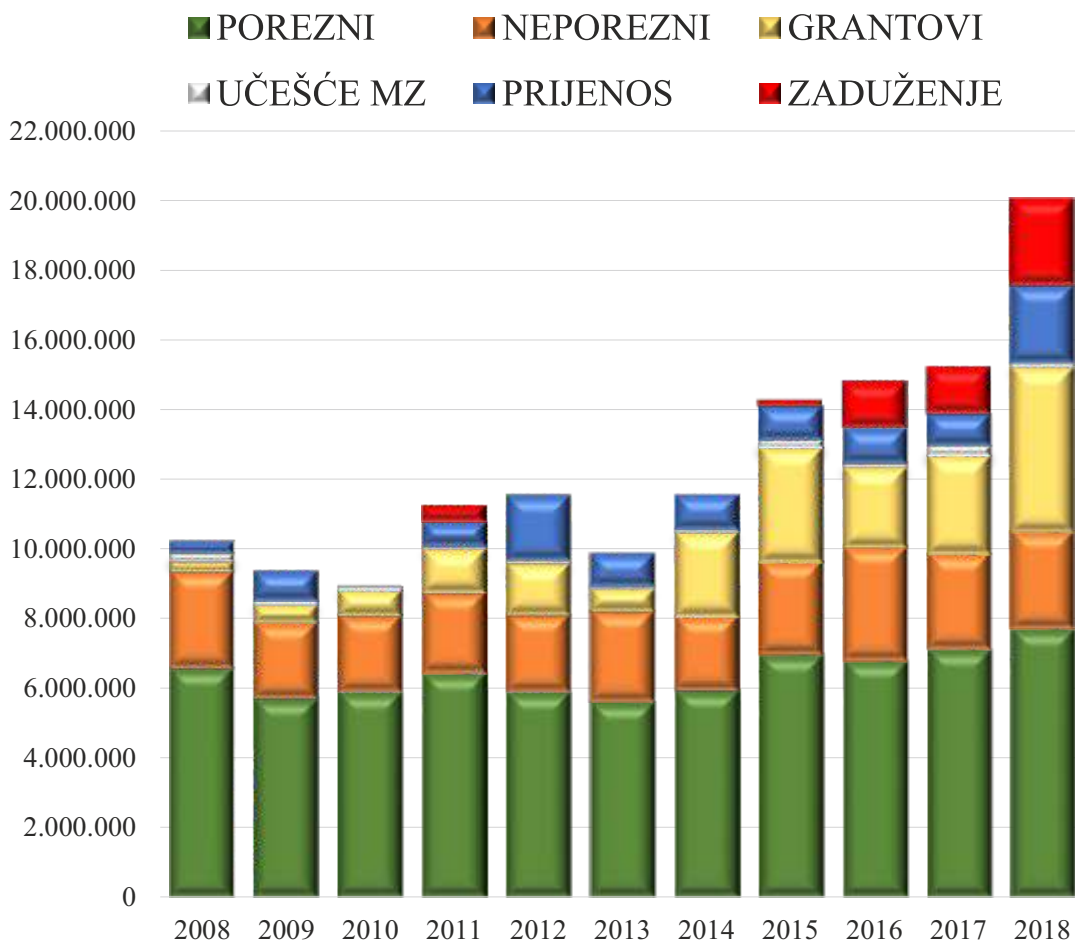

Budžet kroz godine

Budžet za 2018. godinu iznosi 20.075.000 KM i to je najveći općinski budžet u poratnom periodu. U 2008. godini Budžet je iznosio 10.229.321 KM.

Budžet Općine je u odnosu na 2008. godinu porastao sa 10 na 20 miliona KM, odnosno za **96%**.

Na dijagramu ispod se može vidjeti rast budžeta u cjelini kao i rast pojedinačnih prihoda i primitaka.

Raspodjela budžetskih sredstava

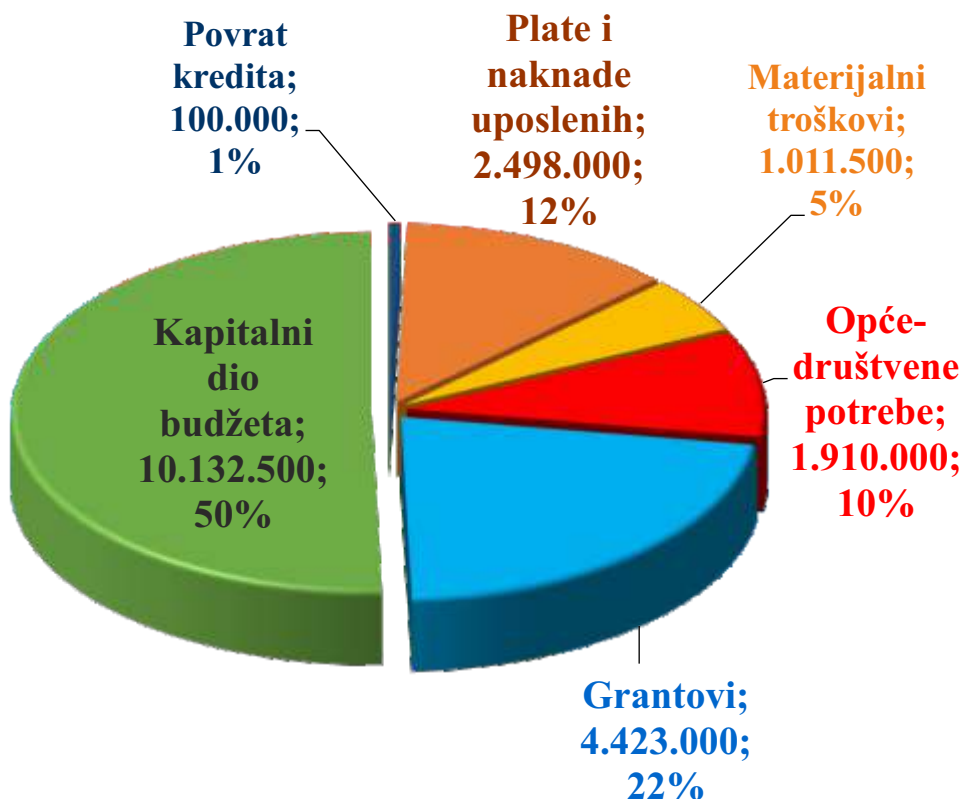
Prikupljena sredstva budžeta se raspoređuju na pojedinačne namjene koje su definisane izvornim i prenesenim nadležnostima Općine.

Budžetska sredstva se izdvajaju za funkcionisanje organa uprave (plate i materijalni troškovi općinskih službi i Vijeća), općedruštvene potrebe (održavanje infrastrukture sa komunalnim potrebama), **grantove** i kapitalna ulaganja.

Grupisanje rashoda u raspodjeli je izvršeno prema uspostavljenoj logičkoj strukturi zasnovanoj na računovodstvenoj klasifikaciji.

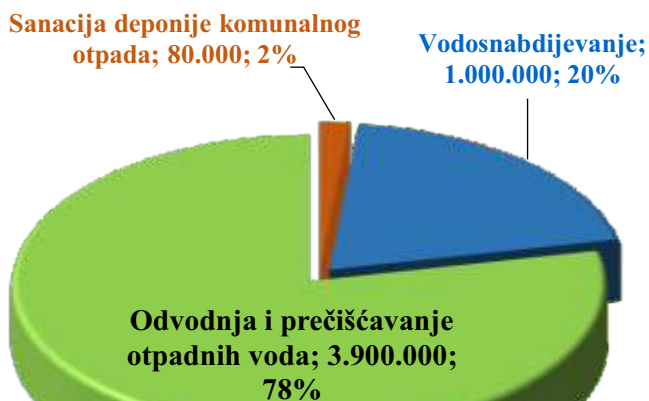
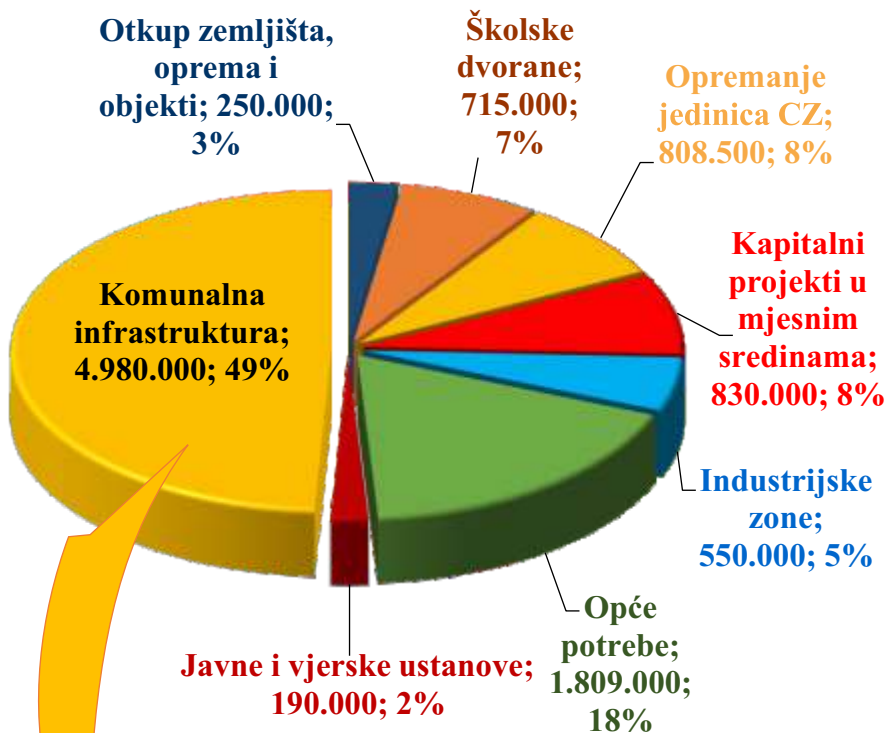
Grantovi – predstavljaju dodijeljena budžetska sredstva pojedincima, javnom i nevladinom sektoru za pomoći, projekte i aktivnosti.

Struktura raspodjele za 2018. godinu izgleda ovako:

Kapitalna ulaganja u 2018.

Najveći dio Budžeta (10,1 milion KM) se izdvaja za kapitalna ulaganja.

* 50% općinskih prihoda za 2018. godinu je usmjereno na kapitalna ulaganja.

* 49% kapitalnih ulaganja je usmjereno na projekte komunalne infrastrukture.

Odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda predstavlja najveći infrastrukturni projekt na teritoriji Općine Tešanj nakon rata. Ukupna vrijednost projekta je 23.500.000 KM. Nova faza projekta u 2018. godini predviđa gradnju kolektora kroz Pousorje, Tešanjku, Glinište i teritoriju općine Usora od **3.900.000 KM**.

U okviru komunalne infrastrukture, planirana su i ulaganja u projekte **vodosnabdijevanja** u ukupnoj visini od **1.000.000 KM** u mjesnim sredinama Raduša, Hrvatinovići i Dž. Planje. Okončanjem ove faze stvorit će se uslovi za priključenje **600 novih domaćinstava** na vodovodni sistem JKP Rad Tešanj.

Svi ovi projekti su višegodišnji, a ukupna ulaganju u iste u konačnici će iznositi blizu 28 miliona KM.

Pored komunalne infrastrukture, najznačajnija ulaganja se planiraju kroz:

- * Nastavak izgradnje 4 sportske sale osnovnih škola u Miljanovcima, Kaloševiću, Šijama i Jablanici od 715.000 KM (III faza)

- * Asfaltiranje i drugi projekti mjesnih zajednica kroz listu kapitalnih projekata od 640.000 KM

- * Pješačka staza i uređenje parkinga sa parkomatima u Ul. Kralja Tvrtka od 170.000 KM

- * Uređenje industrijskih zona Bukva i Glinište od 350.000 KM

- * Gradnja skladišta Civilne zaštite od 140.000 KM

Planiran je nastavak aktivnosti na:

- * Opremanju civilne zaštite od 668.500 KM
- * Sanaciji Starog grada od 30.000 KM
- * Otkupu zemljišta za realizaciju kapitalnih projekata odvodnje otpadnih voda, industrijskih zona, asfaltiranja puteva i slično od 250.000 KM
- * Izradi prostorno-planske i projektne dokumentacije od 150.000 KM
- * Obezbeđenju sredstva za učešće u projektima drugih nivoa vlast i izvora, od 355.000 KM
- * Dodjeli grantova za realizaciju projekata ustanovama i organizacijama od 190.000 KM i slično

Grantovi u 2018.

Grantovi predstavljaju budžetska sredstva koja se dodjeljuju pojedincima, javnom i nevladinom sektoru za pomoći, finansiranje projekata i aktivnosti.

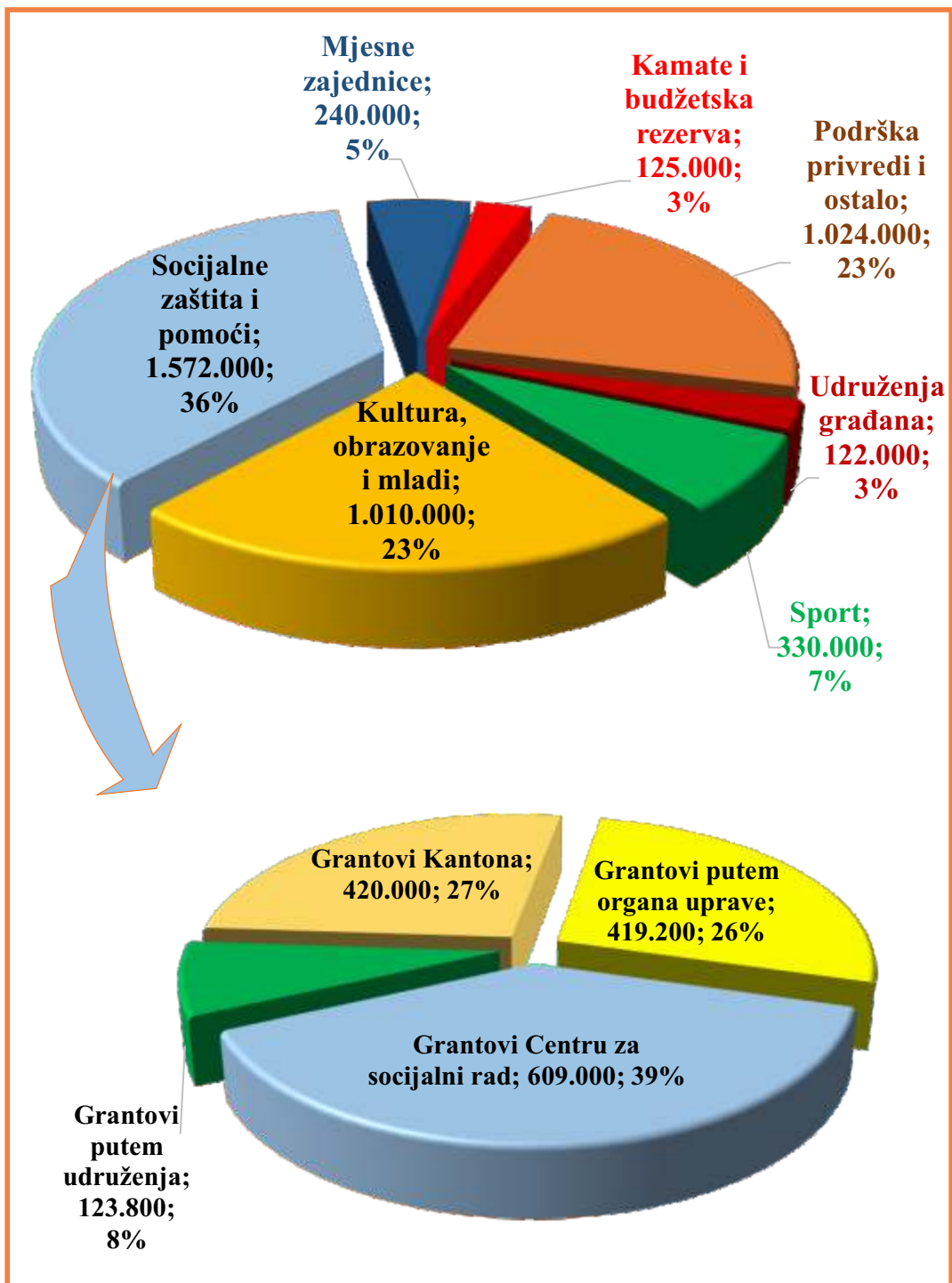
U značajnoj mjeri grantovi predstavljaju specifičan vid povrata sredstava poreznih obveznika nevladinom sektoru.

Grantovi se dodjeljuju putem javnih poziva (stipendije, projekti udruženja građana, sportskih klubova i sl.), posredstvom udruženja i javnih ustanova (grantovi socijalne pomoći i sl.), kandidovanjem projekata i učešćem u programima koje organizuju nadležne Službe (manifestacije i obilježavanje značajnih datuma Općine), te pojedinačnih zahtjeva.

*** 22%
budžetskih
rashoda čine
grantovi
(≈4,4miliona KM).**

*** 36% grantova
čine grantovi
socijalne
zaštite.**

Sredstva grantova za 2018. godinu iznose 4.423.000 KM, a dijele se na slijedeće namjene:

* Izdvajanja za **socijalnu zaštitu** čine **36%** svih grantova Općine.

Ova izdvajanja obuhvataju širok spektar pomoći iskazan u narednoj tabeli:

GRANT	IZNOS
Grant Centru za socijalni rad Tešanj	345.000
Pomoći za dodjelu putem vladinog i nevladinog sektora	259.400
Sredstva za ostale pomoći iz sredstava Ministarstva za boračka pitanja ZE-DO kantona	240.000
Sredstva za stambeno zbrinjavanje	260.000
Stalne socijalne pomoći Centra za socijalni rad i ogrjev	95.000
Otklanjanje posljedica prirodnih nesreća	145.000
Sredstva za privremeno angažovanje nezaposlenih lica	38.600
Grant za dnevni boravak djece sa poteškoćama u razvoju	35.000
Sredstava za pomoć povratku raseljenih i izbjeglih lica	38.000
Poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika	30.000
Stimulativne demografske mjere porodiljama	30.000
Pomoći djeci oboljeloj od specifičnih težih oboljenja i celijakije	30.000
Subvencije penzionerima, crveni križ i drugo	26.000
SVEGA	1.572.000

*** Grantovi za kulturu, obrazovanje i mlade iznose 1.010.000 KM.**

Iz ovih sredstva se finansiraju projekti mladih, aktivnosti udruženja iz oblasti kulture, rad Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj, općinske manifestacije, podržavaju se javne ustanove koje se finansiraju iz Budžeta ZE-DO kantona (osnovne i srednje škole, Biblioteka, Muzej) i drugo.

580.000 KM iznose sredstva koja se u 2018. godini izdvajaju za **stipendiranje studija**.

Općinske stipendije iznose 360.000 KM, a stipendije Kantona 220.000 KM.

Stipendiranjem je obuhvaćeno **580 studenata** sa teritorije Tešnja.

U proteklih 7 godina za stipendiranje studija redovnih studenata izdvojeno je **3.382.666 KM**.

* U okviru Budžeta namijenjenog za grantove izdvojeno je blizu **800.000 KM** sredstva **podrške privredi** u širem smislu.

Između ostalog izdvajaju se sredstva prema programima za samozapošljavanje zapošljavanje od 200.000 KM, sredstva za poslovne ideje mladih od 84.000 KM, podršku sajamskim aktivnostima od 35.000 KM i drugo.

Grantovi poljoprivrednih podsticaja za 2018. godinu su planirani u visini od **350.000 KM**. Podsticaji su podijeljeni na biljnu i animalnu proizvodnju i dodjeljivat će se svim registrovanim gazdinstvima koja ispunjavaju uslove iz Programa. Poticajem je obuhvaćeno oko **600 domaćinstava** godišnje.

Proteklih 12 godina iz budžeta je ovim putem dodijeljeno **3.230.028 KM**.

330.000 KM iz Budžeta Općine se izdvaja za sufinansiranje rada **sportskih kolektiva**. Najveći dio sredstava se izdvaja za finansiranje takmičarskih aktivnosti prema projektom pristupu, do 265.000 KM.

Dio od 55.000 KM se izdvaja za obezbjeđenje termina za trenažni proces klubova putem Sportsko rekreacionog centra Tešanj.

**Nevladine
organizacije**

NVO
nevladna
organizacija

Udruženja građana su zastupljena u budžetu sa 122.000 KM. Sredstva se dijele na finansiranje rada udruženja od posebnog značaja za Općinu, a ostatak prema projektnom pristupu objavom javnog poziva.

Pored toga, udruženja ostvaruju i grantove pomoći članstvu od 127.400KM kroz dio socijalnih izdvajanja, učestvuju u realizaciji drugih programa koji se finansiraju iz Budžeta Općine, te putem nadležne općinske Službe ostvaruju i druge vidove pomoći u realizaciji svojih aktivnosti (sajamske aktivnosti, programi edukacija i slično).

Dodjela sredstava se u značajnoj mjeri vrši putem provođenja Javnog poziva.

Operativna **budžetska rezerva** čini 0,5% budžeta i koristi se za nepredviđene i nedovoljno predviđene izdatke.

Dva puta godišnje se izvještava Općinsko vijeće o korištenju sredstava rezerve sa pregledom svih isplata.

Općedruštvene potrebe

Općedruštvene potrebe obuhvataju niz aktivnosti Općine vezane za komunalno uređenje, održavanje infrastrukture, bezbjednost i druge potrebe zajednice.

Komunalno uređenje je isključiva nadležnost lokalne uprave.

Shodno tome, za ove namjene se iz općinskog budžeta izdvajaju sredstva od **400.000 KM**.

Uređenje obuhvata niz aktivnosti na čišćenju ulica, uređenju javnih površina, uklanjanju divljih deponija, čišćenju korita rijeka i šljunkohvata, zbrinjavanju pasa lualica, uređenju fasada i slično. Najveći dio aktivnosti se ugovara sa nadležnim javnim preduzećem.

Održavanje i unapređenje putne infrastrukture iziskuje **873.000 KM**.

Blizu **86%** ovog iznosa čine namjenska sredstva. Nadležna općinska Služba upravlja sa **479 km** putne mreže, od čega je asfaltna mreža dužine **277 km**. Visina izdvojenih sredstava je uslovljena veličinom mreže i potrebom osiguranja bezbjednosti u saobraćaju. Shodno tome, tokom godine se vrši sanacija oštećenja asfaltnih površina, postavljanje signalizacije, nasipanje makadamskih puteva, čišćenje kanala, propusta i putnog pojasa, ucjevljenja, obilježavanje taxi stajališta, te zimsko održavanje.

Javna rasvjeta se nalazi u vrhu interesovanja građana, budući da iskazuju spremnost za 100%-tno finansiranje izgradnje. Po izgradnji samih objekata finansiranje utroška se vrši iz općinskog budžeta. Općina za ovu godinu izdvaja za potrošnju električne energije **225.000 KM**, dok je za održavanje i unapređenje mreže planirano **96.000 KM**.

Iz ovih sredstava se finansira **87** mjernih mjesta sa blizu **6.700** rasvjetnih tijela.

Pored toga vrši se održavanje autobuskih stajališta, zaštitnih ograda, dječijih igrališta, spomen obilježja. Dva puta godišnje provode se mjere deratizacije.

Iz namjenskih sredstava za zaštitu i spašavanje planirana su uređenja korita rijeka, sanacije klizišta i dr. aktivnosti Službe civilne zaštite od 210.000 KM. Služba vodi aktivnosti deminiranja terena Općine. Tako je u protekle 4 godine utrošeno blizu 692.000 KM, dok su za ovu godinu planirana inicijalna sredstva za potencijalne donatore.

RAD ORGANA UPRAVE

Za funkcionisanje organa uprave izdvaja se oko 17,5% budžeta, od čega 12,4% za plate, doprinose i naknade i 5,3% za materijalne rashode uprave sa Općinskim vijećem.

Materijalni troškovi iznose 934.000 KM. Najveći dio ovih troškova čine standardni rashodi električne energije, grijanja, ptt usluga i slično.

S druge strane ovi troškovi obuhvataju naknade volonterima, naknade za rad općinskih komisija, rad Općinske izborne komisije, naknade općinskim vijećnicima, informisanje o radu uprave i Općinskog vijeća, troškove stručnog usavršavanja, i drugo.

Ovo je jedan dio informacija o općinskom budžetu.
Mišljenje o ovoj aplikaciji,
eventualne upite, prijedloge i sugestije možete dostaviti na
budzet@opcina-tesanj.ba.

SUDJELUJTE u izradi budžeta, to je vaše PRAVO.